

It Lege Midden

**van hall
larenstein**
university of applied sciences

Aan de slag met kruidenrijk grasland: waar moet je op letten?

Kruiden kunnen een positieve bijdrage leveren aan zowel het bedrijf als de biodiversiteit. Eén van de bekendste en meest gebruikte kruiden in grasland is klaver. Al in de middeleeuwen werd klaver gebruikt om de grond vruchtbaarder te maken. Klaver bindt stikstof uit de lucht en verrijkt hiermee de bodem en het gewas. Ook kruiden zoals smalle weegbree en cichorei hebben een positief effect op de bedrijfsvoering doordat ze een hoger aandeel mineralen en gunstige inhoud-stoffen bevatten dan gras. Vanuit de markt is er een toenemende vraag naar verduurzaming en biodiversiteit. Zo hebben A-Ware en Friesland Campina kruidenrijk grasland opgenomen als maatregel in hun duurzaamheidsprogramma's.

We ontvangen regelmatig vragen van melkveehouders over waar je op moet letten als je met kruidenrijk grasland aan de slag wilt. Dit hangt sterk af van het doel dat je als melkveehouder voor ogen hebt. Wil je een inheems kruidenmengsel voornamelijk gericht op weidevogels (ANLb) en biodiversiteit of wil je een mengsel met gecultiveerde kruiden en grassen waarmee een productie vergelijkbaar met Engels raaigras haalbaar is. Grote zaadleveranciers als DSV, Agrifirm en Limagrain hebben de afgelopen jaren al een aantal gecultiveerde kruidenmengsels op de markt gebracht. Vanuit weidevogelooipunt zijn deze mengsels, vooral in combinatie met een hoge bemesting (>180 kg N/ha/j), minder geschikt doordat er voor het einde van de rustperiode al een dicht en hoog gewas staat. Hieronder gaan we in op de mengsels die geschikt zijn voor het creëren van een goed weidevogelbiotoop en daarnaast een meerwaarde leveren voor het bedrijf. De inzaai- en beheeradviezen die hieronder worden gegeven zijn ook grotendeels bruikbaar voor de productieve gecultiveerde kruidenmengsels.

Inheemse kruidenrijke mengsels

Op de markt zijn maar een beperkt aantal leveranciers die inheemse kruidenrijk graszaad leveren. In Nederland zijn dit onder andere Biodivers en de Cruydhoeck. Binnen het project Koeien en Kruiden is er gebruik gemaakt van het kuikenlandmengsel (B145) van Biodivers (figuur 1). Het mengsel bestaat uit grassen, zoals Beemdlangbloem, Rood Zwenkgras, Reukgras en Kamgras, en kruiden waaronder Smalle Weegbree, Rode Klaver, Kleine Klaver, Rolklaver en Vogelwikke.

Bodemcondities

Voor een succesvolle aanleg van kruidenrijk grasland is het belangrijk om goed te kijken of het doel perceel geschikt is. Het is aan te bevelen om kruidenrijk grasland te realiseren om een perceel dat al wat schraler is en geen geschiedenis heeft van zware onkruiddruk. Dit kan een perceel zijn dat al enkele jaren in het pakket uitgestelde maaidatum zit en minder bemest is geweest voor een paar jaar maar waar zich uit zichzelf nog geen kruidenrijke vegetatie heeft ontwikkeld, een perceel met een hoge grondwaterstand, of perceelsranden. Daarnaast is de pH van belang. Voor veel kruiden ligt de optimale pH waarde boven de 5 en heeft een te lage pH een negatief effect op de ontwikkeling van kruiden. Hierdoor is inzaai van grassen en kruiden lastig op veengrond door de van nature lage

pH. Op kalkrijke kleigronden is de pH nooit een probleem, maar kan net als op veengronden het stikstofleverend vermogen (NLV) van de bodem te hoog zijn. De bodem is dan te rijk aan o.a. stikstof waardoor grassen snel de overhand nemen en klavers zich minder goed ontwikkelen.

Inzaaimethode

Voor het aanleggen van kruidenrijk grasland zijn er drie opties mogelijk: inzaaien, doorzaaien of verschrallen. In veel gevallen is er voldoende zaad in de bodem aanwezig, waardoor bij verschralling op termijn automatisch een kruidenrijke graszode ontstaat. Het proces van verschralling duurt echter lang, vooral op klei- en veengronden. Om toch eerder een kruidenrijk grasland te realiseren, kan er gekozen worden om een mengsel te zaaien.

Hierbij heeft het sterk de voorkeur om een perceel

opnieuw in te zaaien dan door te zaaien. Bij doorzaaien is het risico groot dat de oude graszode de kiemplantjes van de kruiden overwoekeren. Mocht er toch gekozen worden voor doorzaaien dan is het nodig om in het najaar en voorafgaand aan het doorzaaien de bestaande zode licht lostrekken met een weidesleep zodat de zode voldoende open wordt. Bij inzaaien is het advies om een hoeveelheid van 20-25 kg/ha te hanteren en bij doorzaaien 7-10 kg/ha.

Inzaaitijdstip

Het inzaaien van kruidenrijk grasland kan zowel in het najaar als het vroege voorjaar plaatsvinden. Het najaar heeft echter sterk de voorkeur. De kruiden hebben dan de hele herfst de tijd om te wortelen en te ontwikkelen. In het voorjaar is de kans groter dat grassen of soms de onkruiden de overhand krijgen, en kruiden al snel worden verdrongen. Daarnaast is er in het voorjaar een grotere kans op droogte wat succesvolle kieming van de zaden kan belemmeren.

Beheer Na het inzaaien is voor een succesvolle instandhouding en ontwikkeling van het kruidenrijk grasland het beheer van groot belang. Bij voorkeur wordt in het eerste jaar alleen een lichte bemestingsgift (15m³/ha) toegediend na de eerste snede 1, en daarna jaarlijks maximaal 100-120 kg N/ha uit vaste-, drijf- of weidemest. Voor weidevogels heeft het gebruik van vaste mest de voorkeur. Welke mate van bemesting mogelijk is wordt nog verder uitgezocht binnen het project Koeien en Kruiden.

De instandhouding van kruidenrijk grasland wordt bevorderd door in sommige jaren pas te maaien als de kruiden zijn uitgebloeid. Hierdoor komt er nieuw zaad op de bodem dat in het najaar weer kan kiemen. Echter, voorkom een te zware snede.

De meeste kruiden kunnen goed tegen beweiding, mits ze niet te kort worden afgegraasd en voldoende tijd krijgen om na beweiding te herstellen. Bij beweiding dient de beweidingsduur en frequentie daarom niet te hoog te zijn.